

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

Concept verslag Stuurgroep Regionaal Landschap DFG

Vrijdag 19 november | 13.00 uur tot 15.00 uur | ms-teams

Aanwezig: Henk van Hooft, Catrien Scholten, Henk Jumelet, Henk Doeven, Dick Dijkstra, Herman Odink, Minne Wiersma, Jan Gorter, Hans Westra van Holthe, Gerrie Hempen, Arjan Smid, Bert Hummelen, Douwe Hoogland, Petra Ellens, Marian Jager, Jan Schipper en Elaine Sapulete (verslag)

Afwezig: Sonja van der Meer

Gast/Luisteraars: Roland Marechal (recreatieschap), Suzan Brand (gemeente Westerveld)

---

1. Opening en welkom

Henk van Hooft heet iedereen van harte welkom.

2. Vaststellen agenda

Agenda is ongewijzigd vastgesteld.

3. Verslag vergadering Stuurgroep (20 september)

Gerrie Hempen: Bij het werkbezoek op de hei na de vorige vergadering, heb ik de vraag gesteld of onze doelen nog gehaald worden die gesteld zijn in de habitat richtlijn. Ik kom daar bij het punt Governance nog op terug.

Arjan Smid: Bij punt 7 (punt 7.2) stelde ik voor om het jaarverslag van Faunabeheereenheid Drenthe voortaan op te nemen als vast agendapunt (kennisname) omdat in het jaarverslag enkele punten staan waar wij ons ook mee bezig houden. Dan heb je het bijvoorbeeld over de tellingen.

Henk Jumelet: Ter informatie vind ik prima, maar we moeten het jaarverslag FBE hier niet gaan bespreken. En kan dan ook het jaarverslag van de FBE Fryslân worden doorgestuurd.

Henk van Hooft: Beide provincies sturen het FBE jaarverslag toe.

- Verder is het verslag ongewijzigd vastgesteld.

4. Uitwerken vervolg Sweco rapport fietspaden

Presentatie door Roland Marechal.

Informatieve vragen:

Hans Westra van Holthe: Ik mis fietspaden op particuliere gronden.

Roland Marechal: fietspaden op particuliere grond, kunnen in het rapport vermeld staan onder degene die het fietspad beheert.

Henk Doeven: Als de gemeente onderhoud van meer dan alleen de eigen fietspaden moet doen, moet er wel een goede overeenkomst opgemaakt worden. Heeft Sweco ook milieueffecten van verschillende verhardingen meegenomen? Ik noem dat omdat onze gemeenteraad ook waarde hecht aan milieu effecten in de totale cyclus

Roland Marechal: Nee, Sweco heeft niet de milieueffecten meegenomen. In het rapport staan wel kosten van een verhard fietspad per m².

Jan Gorter: Zijn de uitkomsten al doorgesproken met onze gebiedsmanagers?

Roland Marechal: Dat is onderdeel van het vervolg.

Minne Wiersma: Bij onderhoud van fietspaden hoort ook het onderhouden van takken die over de fietspaden heen hangen.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

Dick Dijkstra: Daar wordt wat over gezegd in het rapport. Maar dan gaat het ook gelijk over de kwaliteit en de gezamenlijke ambitie die je met elkaar wilt houden. Het is niet zo dat wij alles over de schutting gooien bij de gemeente Westerveld en die redden zich er dan maar mee.

Minne Wiersma: Graag rekening houden met de eisen van UNESCO waardoor je niet zomaar een fietspad kunt verbreden of van een ander materiaal kunt voorzien.

Henk Doeven: We kunnen de ambities wel uitspreken maar het vervolg zal zijn dat er knaken bij horen.

Gerrie Hempen: Ik zie dat het ook in onze gemeente soms schort aan onderhoud. Gaan wij alleen afspraken maken binnen regionaal landschap of kunnen er ook nog gemeentes aansluiten?

Douwe Hoogland: Provincie Fryslân is terughoudend in het investeren in de fietspaden. Als je veel investeert in fietspaden dan moet je het ook onderhouden. Vergeet het onderhoudsprogramma niet.

Hans Westra van Holthe: Hoe staat de provincie Drenthe daar in?

Henk van Hoof: Er zijn een aantal opmerkingen gemaakt naar aanleiding van het rapport. Die zijn genoteerd. Dan is de vraag hoe beantwoorden wij de vraag wat onze gezamenlijke ambitie is. Dick wil jij verder uitwerken hoe we de gezamenlijke ambitie op tafel te krijgen.

Bert Hummelen: Ik link dit even aan de sessie over governance. Als er nou iets waar wij als NP onze meerwaarde kunnen tonen. Dan lijkt mij dit het onderwerp. Er zijn vijf of zes partijen en ik zou die bij elkaar halen en met een voorstel komen. Ik ben er blij mee en ik doe mee bij het voorstel voor de volgende stuurgroep.

Dick Dijkstra: Ik ben heel blij met wat Bert zegt. Ik vind ook dat we er vervolg aan moeten geven. Mijn aarzeling is of het recreatieschap dat moet zijn. Wij zijn geen eigenaar van fietspaden. En wij hebben gemerkt dat in het traject van onderzoek niet een hele hoge urgentie bleek bij partijen. Er wordt nu gesteld dat er urgentie is en als jullie met elkaar vinden dat het recreatieschap een trekkende rol kan spelen dan wil ik uitspreken dat met name de grondeigenaren ook daadwerkelijk aangehaakt zijn. Dat er echt tijd en energie opgezet wordt.

Henk van Hoof: Mijn voorstel is dat de grondeigenaren en/of beheerders van de fietspaden en het recreatieschap gezamenlijk een eerste stap zetten om die ambitie te formuleren.

Jan Gorter: Wij doen mee.

Hans Westra van Holthe: Ik denk dat het moeilijk wordt om de kleine grondeigenaren in dit verhaal mee te nemen. Wellicht kunnen we door Minne vertegenwoordigd worden.

Henk Doeven: Ik moet wel eerst bespreken of dit ons past. Wij moeten ook een fietsvisie maken dus daar kan het mogelijk inpassen. Maar ik weet niet of we de bemensing rond krijgen.

Henk van Hoof: Dank. Laten we het denken nu eerst richten op de ambitie wetende dat in de uitvoering daar randvoorwaarden (ook financiële) bijkomen, maar laat die op dit moment niet de belemmering zijn om de eerste stap te zetten.

Dick Dijkstra: Ik zal zorgen dat wij de uitnodigende partij zijn, waarbij wij niet vanzelfsprekend ook de projectleiding blijven nemen.

5. Begroting en planning 2022

Henk van Hoof: De begroting met de planning voor de uitgave van het jaar 2022 en een tussenstand van de uitgave over dit jaar ligt voor ter bespreking. Ik wijs met name op de post die er in staat voor versterking van de uitvoeringskracht van de stuurgroep. Er wordt gestreefd om iemand aan te trekken die deels voor onze stuurgroep werkt en deels voor het Overlegorgaan Drentsche Aa. Zijn er vragen of opmerkingen bij dit begrotingsvoorstel?

Jan Gorter: Ik mis het project gebiedsontwikkeling Ruinerpoort. Dat gaat ontzettend veel opleveren voor Ruinen, de poort en zonering en daar zie ik niets van terug. Moeten wij daar niet enige ruimte voor houden?

Gerrie Hempen: Wij zijn er inderdaad mee bezig alleen weet ik niet of het al zover is dat nu het in de begroting gezet kan worden. Er zit een behoorlijk grote kostenpost aan vast.

Jan Gorter: Ik meld het in ieder geval voor de activiteiten voor volgend jaar.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

Bert Hummelen: Deze vraag hangt ook samen met onze governance discussie. Welke rol zien we voor de Stuurgroep in dit soort projecten. Ik zie bij het buitencentrum in Appelscha een streepje. Dat is misschien een misverstand. Volgens mij hebben wij een soort verdeling afgesproken hoeveel er naar ieder bezoekerscentrum zou gaan omdat wij weten dat dingen geld kosten.

Henk Doeven: Is de 0,5 fte structureel of tijdelijk? En moeten we niet wachten op de uitkomst van de governance discussie?

Catrien Scholten: Gebiedsontwikkeling Ruinen gaat over een begroting van 2,5-6 miljoen. Afgelopen woensdag heb ik overleg gehad met de gemeente Westerveld en de Wolden. Er wordt eerst verder verkend waar onze ambitie en prioriteit ligt en of het project in fasen opgedeeld kan worden. Zulke grote kosten zijn niet uit NP geld te dekken. De andere vraag over het bezoekerscentrum. De aanvraag was niet op tijd ingediend. Ik zag deze week dat onze subsidie afdeling coulance gegeven heeft en dat die 20.000 er nog bij komt. Principeel is daar geen discussie over maar wel de oproep aan Staatsbosbeheer graag volgende keer op tijd zijn.

Henk van Hooft: Dan de vragen over de ondersteuning en de relatie naar de governance. Naast de nieuwe governance. is er ook nog een ander punt en dat is namelijk de huidige werkbelasting. Wij zien dat er veel werk voor de Stuurgroep gedaan moet worden. We constateren ook van tijd tot tijd in de stuurgroep dat dingen niet helemaal lopen zoals het eigenlijk zou moeten. De behoefte om extra uren in te zetten is er zeer nadrukkelijk.

Henk Doeven: Dus als de discussie over de governance er niet was geweest, dan was deze toevoeging er ook gekomen?

Catrien Scholten: De argumentatie had eigenlijk omgekeerd gemoeten. Projecten blijven liggen omdat er nergens capaciteit is en in de governance wordt er ook nog een keer benadrukt dat wij daar in de toekomst over moeten nadenken. De redenering kan slimmer andersom. Dit gaat in principe voor 1 jaar en afhankelijk van de discussie van de governance al dan niet een uitvoeringsorganisatie en hoe wij dat vorm gaan geven zou het meer structureel moeten worden.

Bert Hummelen: Ik ben het eens met het voorstel om het voor een jaar te doen. Mijn voorbehoud is dat er te weinig gebeurt rondom deze Stuurgroep. Levert een paar uur extra per week dan wat we willen? Als wij iets met de stuurgroep willen, dan moeten wij allemaal iets meer leveren en het niet alleen bij de secretaris neerleggen.

Henk van Hooft: Ik ben blij met de oproep die je doet aan de collega's. En de medewerkers die daar achter hun uiterste best doen om alle werk te doen.

Marian Jager: Ik steun het voorstel van harte.

Henk van Hooft: Dan het onderdeel financiële voortgang van dit jaar. Zijn daar vragen of opmerkingen bij?

Petra Ellens: Ik had een vraag over een bescheiden post, ondernemerschap. Ik heb geen idee wat daar mee bedoeld is en is dat al wel besteed?

Catrien Scholten: Bij de Ontwikkelagenda in 2016 hebben wij afgesproken dat we via een aantal lijnen willen ontwikkelen. Per lijn is toen indicatief een budget bepaald. Mijn ervaring is dat voor het onderdeel ondernemerschap weinig aanvragen ingediend worden. Er is dus wel 15.000 gereserveerd maar er is geen enkele aanvraag op ingediend. Zoals je onder de streep ziet is inmiddels 325.000 beschikbaar van de totaal 327.000 beschikbaar. Dus die 15.000 is er op dit moment niet meer. Maar als wij ondernemerschap nog steeds belangrijk vinden dan is het voor volgende jaren wel handig ook in de benen komen en in actie komen.

Henk van Hooft: Het lijkt mij goed dat Petra en Catrien met elkaar buiten de vergadering het gesprek verder met elkaar voeren.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

6. Landschapsvisie communicatieplan

Henk van Hooff: Het communicatieplan geeft de richting aan waarin wij de communicatie willen oppakken. Daar staat bij dat het nog wat gedetailleerder op tijd gezet dient te worden. Ik denk dat de eerste vraag nu is: Kunnen wij ons in deze voorzet vinden?

Henk Doeven: Ik wil graag wat meer aandacht voor de Raad en ons college.

Henk van Hooff: In het plan staat dat wij input gaan halen bij raadsleden. Daar is bedoeld dat we de raadsleden als instituut samen – de Raad- betrekken in een vroeg stadium. Is op die manier de raad voldoende betrokken?

Henk Doeven: Dat zal dan blijken en dat is ook aan de raad of zij dat voldoende vinden.

Henk van Hooff: Dan komen wij nu ook op de rol van het college. De wethouders zijn in de Stuurgroep vertegenwoordigers van het college. Hoor ik jou zeggen dat wij aparte overlegmomenten met het college/colleges moeten hebben?

Henk Doeven: Ik zou dat wel prettig vinden.

Henk van Hooff: Hoe kijken andere wethouders hiernaar?

Marian Jager: Wat ik van Henk Doeven begrijp is dat hij zegt ik zou het prettig vinden als het college in een vroege stadium even bijgepraat wordt. Je zou het ook gezamenlijk als gemeenten kunnen doen waarbij ik ook wel het gevaar zie dat wij niet soort gemeentelijke fractie in de stuurgroep zijn.

Bert Hummelen: Het lijkt mij overdone. Wij gaan een visie maken en wij hebben nu een communicatie stuk voor ons. Welke analyses zijn er nog nodig door anderen, welke visievorming hebben anderen nog. Daar nemen we een jaar de tijd voor. Iedereen krijgt zijn/haar kans om input te leveren dan pas wordt het bestuurlijk. Volgens mij zou ik als gemeente even inhouden tot dat wij volgend jaar in november/december zijn.

Gerrie Hempen: Kun je niet gezamenlijk een memo maken hoe je gaat communiceren en dat met de colleges delen. En het college kan dan besluiten om dat memo naar de raad toe te zetten zodat men in elk geval weet hoe er gecommuniceerd wordt.

Marian Jager: Voorstel Gerrie is prima manier om te doen. Dan heb je de informatie gedeeld en dan volg je het proces ook op een goede manier.

Henk Doeven: Ik blijf het lastig vinden dat je in een allerlaatste stadium voorlegt aan onze raad en college. De gevoeligheid van de vorige keer ben ik niet vergeten dus ik vind toch dat er moment moet komen om er apart aandacht aan te geven. Daar blijf ik bij.

Henk Jumelet: Ik vind het wel bijzonder hoe deze discussie loopt. Volgens mij zitten wij hier allemaal met een zekere mandaat. Je bent hier ook in afgevaardigd dus ik neem aan dat wanneer je dingen tegenkomt in de agenda, je dat ook teruglegt in je college bij gelegenheid. Anders gaan wij een apart circuit organiseren. En ik zou dat eigenlijk willen voorkomen want als we dat nu doen dan gaat het elke keer gebeuren.

Catrien Scholten: In de planning is opgenomen dat in principe in iedere stuurgroep vergadering komend jaar het onderwerp op de agenda zal staan met een soort terugkoppeling en stand van zaken. Ik probeer altijd minimaal 14 dagen voor de vergadering de agenda te sturen, met uitzondering van de nagekomen stukken. Volgens mij is dat ook een moment om eventuele voortgang of opmerkingen voor te bespreken met het eigen bestuur.

Douwe Hoogland: Ik deel wat mijn collega Henk Jumelet zegt.

Henk van Hooff: Ik neem mij voor om samen met Catrien gehoord alles wat er in deze vergadering gezegd is over dit onderwerp nog eens verder te gaan kijken naar dit stuk. Daarbij gaan wij ervan uit dat dit basisstuk gedragen wordt door de stuurgroep en dat wij nog kijken naar de verdere invulling van de communicatie.

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

7. Mededelingen en ingekomen stukken

Concept verslag ambtelijk werkgroep

Hans Westra van Holthe: In de ambtelijke werkgroep wordt genoemd dat er nog verder onderzoek plaatsvindt naar het effect van drukte in het gebied. Heeft het antwoord op die vraag ook effect op de breedte van de fietspaden?

Catrien Scholten: De discussie in de ambtelijke werkgroep ging met name over het effect van recreatiedruk op natuur. Dus hoe op dit moment de drukte zoals die er is, effect heeft op bijvoorbeeld broedvogels en kunnen we dat beter onderbouwen. In het project impuls nationale parken hebben wij een project duurzaam toerisme, waar onderzoek gedaan wordt naar de belevingswaarden van mensen. Op het moment dat gebruikers/mensen een fietspad te druk vinden dan kan het wel effect hebben op de ambitie die er voor het fietspad zou moeten zijn. Maar om nou te zeggen de fietspaden en de breedte en ambitie gaan we 3 jaar voor ons uitschuiven weet ik niet of dat een goed idee is.

Voortgangsverslag impuls

Ter kennisname

Europarc Strategie 2030

Ter informatie

Evaluatie Programma Nationale Parken door LNV

Ter informatie

Voortgang evenementenloket

Bert Hummelen: Het loket start 1 januari 2022 en de voorbereidingen zijn in volle gang. Bestuurlijk verder geen nieuws voor deze vergadering.

8. Vervolg Governance

Henk van Hooff: Wij hebben vorige week een brainstorm gehad naar aanleiding van het rapport van Roland Kip. De meeste stuurgroepleden zijn daarbij geweest. Wij hebben Roland gevraagd om zijn rapport af te ronden. Het verslag van de bijeenkomst hebben wij toegevoegd met daarbij een soort routeschema. Op basis van het advies en de bespreking op 11 november, is de conclusie: laten wij een poging doen om een gezamenlijke stip op de horizon te formuleren. De stip op de horizon moet nieuwe energie geven aan alle organisaties in de stuurgroep. Het is goed om die ambitie met elkaar nog een keer expliciet uit te spreken in deze vergadering. Als we de stip op de horizon uitwerken, doen we dat samen. Een vraag daarbij is of ieder lid van de stuurgroep ter voorbereiding van die plenaire discussie de ambitie willen opschrijven op een half A4? En dan zou die verzameling de input dienen te zijn voor de plenaire discussie die wij met elkaar hebben. Vervolgens denk ik dat het nuttig is dat de begeleidingsgroep die wij hadden nog een keer bijeenkomt om die plenaire bijeenkomst voor te bereiden.

Henk Doeven: Ik blijf het vreemd vinden dat wij ons nu al op de inhoud richten, voordat de governance is besproken. Daar hebben we extern advies over gevraagd. Je gaat nu de inhoud al vaststellen en pas later hoe de samenwerking tot stand moet komen. Ik vind dat we eerst die governance en hoe gaan wij met elkaar samenwerken moeten bespreken en dan pas de inhoud en niet andersom. Ik was 11 november ziek, Rikus Jager heeft me vervangen, maar moest eerder weg. Wij hebben de conclusies dus gemist en wij zijn het ook nog niet eens met het nu voorgestelde proces.

Gerrie Hempem: Ik denk zeker dat wij nog een dag bij elkaar moeten komen, maar ik vraag me af of een dag wel genoeg is. Henk was er de vorige week niet bij, maar toen kwam heel duidelijk naar voren dat die governance - die structuur - allemaal mooi en wel, maar wij moeten juist eerst die strategie en toekomstbeeld gezamenlijk gaan bepalen voordat je die structuur kan gaan doen. Aan het begin van de vergadering heb ik al aangegeven dat ik nog zou terugkomen op het werkbezoek. Daarbij komen de habitatrictlijnen weer om de hoek. Tijdens het werkbezoek heb ik gevraagd hoe het zit met die doelen

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Holtingerveld

van die habitat richtlijnen. Halen wij die op dit moment in het Dwingelderveld? Volgens mij is dat het punt waar wij hier steeds over steggelen en waar wij niet uitkomen. Moeten wij juist niet beginnen bij de natuur doelstelling van 'halen wij die richtlijnen op dit moment of niet?'

Jan Gorter: Ik steun het voorstel. Volgens mij hebben wij een heel heldere conclusie getrokken en wij moeten aan die stip op de horizon werken en daarna pas de governance. Als de habitat richtlijnen ons een beetje in sectoren verdeeld hebben, dan kunnen wij over de langere termijn gaan nadenken en kunnen we daar ook overheen springen en tegen elkaar gaan zeggen hoe moet dit gebied zich nu de komende 10 of 20 jaar ontwikkelen? En ik wil daar ook bij beantwoorden wat zijn dan de kernprojecten waar ik de komende jaren echt werk van zou willen maken. Laten we dat maar gaan doen op een inspirerende locatie.

Minne Wiersma: Ik kan mij vinden in de voorstellen. Eerst de koers en dan de structuur.

Henk van Hoof: Zowel in het rapport van Roland Kip als ook in de discussie vorige week is helder aangegeven; de techniek en de structuur daar moet je het over hebben en dat is belangrijk. Maar daar moet je niet over beginnen. Waar we nu behoefte aan hebben is een inspirerende stap door die stip op de horizon te formuleren. We moeten elkaar de ruimte gunnen om de ambities op te schrijven. Hoe korter het stuk is hoe beter het is want dat dwingt om heel compact te formuleren en echt de hoofdzaken te formuleren. Ik stel voor dat Henk, Rikus en ik nog gezamenlijk terugblikken op die donderdag en dat dat kan helpen in de voortgang?

Henk Doeven: Dat neem ik graag aan.

Henk van Hoof: Het formuleren van de gezamenlijke stip op de horizon zou de uitweg moeten worden. Elkaar de ruimte geven om die stappen zetten omdat wij anders vast blijven zitten. De gedachte die wij hebben is om het halve A4 voor 15 december aan te leveren. Is dat een goede datum?

Petra Ellens: Ik mis de landbouw. Arend Steenberg was er donderdag wel bij. Als wij nu gezamenlijk dit traject ingaan lijkt het me wel verstandig dat zij ook een bijdrage vanaf het begin kunnen leveren.

Henk van Hoof: Ik heb genoteerd dat ik Arend na vandaag even bel om hem bij te praten en dit deel van ons gesprek te vertellen.

Henk Jumelet: Wij hebben aanstaande dinsdag 30 november de gebiedsverkenningen Stikstof in het college. Het kan zomaar zijn dat dat antwoord geeft op de vraag van Gerrie. Vanaf volgende week woensdag zijn ze ook openbaar en zullen zij op de website van de provincie Drenthe in te zien zijn.

Herman Odink: Wat is de rol van de ambtelijke werkgroep in het formuleren van de stip op de horizon?

Henk Doeven: 15 december is voor mij te vroeg om het goed af te stemmen. Kan dat ook 15 januari worden?

Henk van Hoof: Laat ik voor mijzelf spreken maar het proces waar wij het nu over hebben, dat is naar onze overtuiging een bestuurlijk proces. Hier zijn bestuurders aan de bak. Dat elk van de bestuurders zegt ik heb een achterban en daar wil ik mee sparren. Dat is volstrekt helder. Het lijkt ons de voortgang van het proces en de scherpte niet ten goede komen wanneer er een ambtelijk werkgroep tussen zit die de discussie eerst voorbereid waardoor wij als bestuurders in een bepaald spoor gebracht worden. Het is nu een zaak van bestuurders en het komt er nu op aan om de richting aan te geven en dat moeten wij zelf doen.

En 15 januari in plaats van 15 december is akkoord.

9. Vergaderschema

Vergaderschema is vastgesteld.

- Elaine zal de afspraakverzoeken voor de Stuurgroep vergaderingen 2022 rondsturen.

10. Rondvraag en sluiting

Geen